

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

**Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції
з міжнародною участю**

**“ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ
ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ
СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ
(ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ) НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ”,**

**присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського
(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою
відеоконференц-зв'язку)**

**15-16 травня 2014 року
м. Тернопіль**

ЧАСТИНА 2

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2014

наполегливість, щоб здійснити її. Педагог повинен допомогти сформувати готовність майбутнього спеціаліста до професійного самовизначення і продуктивності праці. Студент повинен володіти інформацією про сучасний ринок праці, знати основи економіки й ділової етики, уміти планувати та контролювати навчальну діяльність, мати уявлення про принципи побудови професійної кар'єри.

Висновки. Отже, важливе місце в освіті студента-медика посідає не лише формування у нього необхідного рівня професійної компетенції, але й виховання світогляду майбутнього лікаря. Провідну роль у цьому процесі посідає особистість викладача, який повинен шукати нові підходи, концептуальні шляхи й змістовні форми у роботі зі студентами.

Література

1. Бех І. Д. Виховання сучасної вузівської молоді / І. Д. Бех // Філософія освіти XXI століття : проблеми і перспективи : 36. наук, праць – К.: Знання, 2000. – 520с.

2. Зайцева К. А. Проблеми формування світогляду лікарів та нові напрямки післядипломної медичної освіти в Україні / К. А. Зайцева, В. С. Василик, П. С. Жученко // Медична освіта. – № 1. – 2013. – С. 72–74.

УДК 378.035:140.8-043.83:615.1-057.875

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ

В. С. Доля, В. І. Мозуль, О. В. Мазулін

Запорізький державний медичний університет

FORMING WORLD VIEW OF FUTURE PHARMACISTS

V. S. Dolya, V. I. Mozul, A. V. Mazulin

Zaporizhzhya State Medical University

Резюме. В навчальному процесі фармакогнозії сприяють підвищенню якості освіти високий професійний рівень викладачів, поєднання навчальної, морально-патріотичної і професійної освіти та використання новітніх технологій. Екологічне виховання переплітається з правовим, професійним вихованням і вихованням громадянина України. Єдність освіти і використання новітніх технологій сприяє формуванню сучасного світогляду майбутніх провізорів.

Abstract. High professional level of teachers and internet-resource, credit-modular system, multimedia, computer testing in educational process on pharmacognosy is forming modern world view for students. The professional preparation is combined with patriotic, ecological education and education of citizen of Ukraine. Unity of education and the use of the newest technologies is increasing of forming modern world view of future pharmacists.

Вступ. Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу визначено основні положення з входження України в європейський простір. Інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм та стандартів у освіті, науці і техніці [10,11]. В фармацевтичній галузі обновлюється правова структура, вводяться нові види діяльності, змінюється асортимент препаратів. В зв'язку з цим майбутні провізори повинні мати сучасний світогляд, відповідати вимогам сучасної фармацевтичної галузі. Це висуває нові задачі по формуванню світогляду майбутніх провізорів. Сучасний етап вдосконалення фармацевтичної освіти проходить в умовах ринкової економіки, жорсткої конкуренції на ринках праці [11]. Це обумовлює соціальний попит на висококваліфікованих фахівців з сучасним світоглядом. Світогляд є формою свідомості, що визначає поведінку людини і відбиває суть сукупних суспільних відносин [12].

Високу кваліфікацію і компетентність фармацевтів неможливо отримати без сучасних технологій навчання та підвищення якості викладання. Пошук шляхів формування світогляду провізорів диктує навчальним закладам необхідність створення нових форм організації навчального процесу [12] застосування сучасних засобів навчання [2,13]. Якість формування світогляду залежить від міждисциплінарної, особливо природничо-наукової і гуманітарної інтеграції [3, 4, 5, 12].

Основна частина. В наукових виданнях постала проблема духовної кризи суспільства у вигляді світоглядного та методологічного плюралізму у своєму дидактико-праксеологічному вимірі. Серйозного теоретичного осмислення потребує питання формування світоглядної культури студентів медичних вузів у зв'язку з реформуванням системи вищої освіти, приєднанням України до

європейського освітнього простору. В основі формування гуманістичного світогляду студентів–провізорів необхідно використовувати екологізацію та гуманізацію міжпредметних зв'язків природничих наук та реалізацію в навчальному процесі інтегративно-модульної технології навчання [3,6,9,12,14]. Одним із ключових моментів в формуванні світогляду компетентного провізора повинна стати соціально-орієнтована основа підготовки. Історія фармації та фармакогнозії допомагає формуванню наукового світогляду і виховує історичне мислення, наукову увагу у студентів про взаємозв'язок суспільних та природничих дисциплін. Історія фармації формує загальнокультурний і етичний рівень провізора.

Формування світогляду студентів на заняттях з фармакогнозії проводиться з урахуванням майбутньої діяльності. Теоретичною моделлю формування світогляду студентів були вибрані якості, необхідні в професійній діяльності: формування гуманізму, самокритичності, професіоналізму, поваги прав і гідності пацієнтів. Ця модель виступає теоретичним і практичним орієнтиром у формуванні світогляду спеціалістів, які повинні мати професійно-комунікативну культуру та дотримуватись вимог професійної діяльності, таких як: 1) знання законодавства стосовно всіх груп ліків, екологічних та гігієнічних норм, трудових відносин, 2) основним завданням є благополуччя пацієнта та надання йому першої медичної та інших видів допомоги, 3) дотримання стандартів якості аптечних послуг.

Інтеграція України в світовий освітній простір вимагає удосконалення правової підготовки майбутніх провізорів. Формування світогляду повинно базуватися на основних засадах медичної і фармацевтичної галузі.

Законодавство України про охорону здоров'я базується на Конституції України, з актів законодавства, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони здоров'я [6,14]. Держава гарантує безоплатне надання медичної допомоги у державних та комунальних закладах охорони здоров'я, безоплатне проведення медико-соціальної експертизи. Медична допомога – діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами. Медичне обслуговування – діяльність закладів охорони здоров'я та фізичних осіб – підприємців, які зареєстровані та одержали відповідну ліцензію в установленому законом порядку у сфері охорони здоров'я, що не обов'язково обмежується медичною допомогою. Мережа закладів охорони здоров'я – сукупність закладів охорони здоров'я, що забезпечують потреби населення у медичному обслуговуванні на відповідній території.

Закон України про рослинний світ регулює взаємовідносини в сфері охорони, використання та відновлення рослин [6, 7, 8, 9]. У законі наведено основні терміни: рослинний світ, природні рослинні угруповання, акліматизація, природні рослинні ресурси та інші терміни [8], які використовуються в навчальному процесі при викладанні фармакогнозії. Особлива увага студентів звертається на зміст статті 5 – основні вимоги до охорони, використання та відновлення рослинного світу, статті 9 – загальне використання природних рослинних ресурсів, статті 14 – мета використання природних рослинних ресурсів, статті 15 – використання природних рослинних ресурсів з природоохоронною, рекреаційною, оздоровчою, культурною просвітницькою та виховною метою, статті 17 – використання природних рослинних ресурсів для забезпечення потреб виробництва технічної, лікарської, пряно-ароматичної та харчової сировини [8].

На лекціях, практичних і семінарських заняттях з фармакогнозії здійснюється єдність навчального, морально-патріотичного, правового та професійного виховання. Цивільно-правове виховання студентів передбачає ознайомлення студентів із законодавством України про вищу школу, про права та обов'язки студентів, формуванню у студентів високої електоральної культури. Викладачі знайомлять студентів з екологічними основами охорони природи, з історією кафедри, висвітлюють правові аспекти, пов'язані з майбутньою професією провізора. Фахівець високої кваліфікації повинен бути гідним громадянином України. Провізор повинен мати правову та екологічну підготовку [14].

Конституція України є головним джерелом екологічного законодавства і права, а також охорони здоров'я кожного громадянина України. Так, у статті 50 йдеться про те, що кожен громадянин має право на безпеку життя і здоров'я, на безпечне довкілля. У статті 16 йдеться про те, що держава зобов'язана гарантувати збереження генофонду України, забезпечити екологічну безпеку і підтримувати екологічну рівновагу на території України [14]. Законом передбачено приєднання України до всіх типів міжнародного співробітництва у сфері охорони природи та раціонального використання природних і рослинних ресурсів [14]. Урядом впроваджується програма наближення природоохоронного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Студентам підкреслюється положення, що екологічна освіта є основою 21 століття. Закони екології знаходяться в основі біологічного і соціального існування людства. З наведених законів і

кодексів, прийнятих в Україні, впливає, що екологічне виховання в даному випадку переплітається з правовим вихованням, а також з професійним вихованням і вихованням громадянина України. Аналіз формування світогляду на заняттях з фармакогнозії показав, що ця робота проводиться постійно. Ретельна увага приділяється питанням професійної підготовки з лікарських рослин і препаратів рослинного походження. В логічну систему формування світогляду студентів включаються питання екології рослин і навколишнього середовища, питання етики, деонтології, моральності. Викладачі наводять яскраві приклади із практики фармацевтичної діяльності, акцентують увагу на питаннях етики та деонтології фармацевтичних працівників, формують ділові і професійні якості, необхідні в фармацевтичній галузі, знайомлять з функціональними обов'язками провізорів. Різні аспекти формування світогляду студентів піднімаються під час занять, учбової практики, на наукових конференціях, на конференціях при підведенні підсумків учбової практики, при спілкуванні з практичними працівниками фармацевтичних установ. Тому робота по формуванню світогляду студентів проводиться спільно з іншими кафедрами, з практичними робітниками фармацевтичної галузі і є багатогранною. В аптечних установах майбутній провізор набуває досвіду з питань раціонального прийому препаратів рослинного походження, рекомендує заміну імпортованих фітопрепаратів аналогами вітчизняних виробників, навчається спілкуванню з пацієнтами, використовує навик роботи з комп'ютерами, набутими під час навчання в університеті.

Висновки. В навчальному процесі фармакогнозії формується науковий світогляд студентів, здійснюється єдність навчальної, морально-патріотичної, правової та професійної освіти. Екологічне виховання переплітається із професійним, правовим і вихованням громадянина України. Єдність освіти і використання новітніх технологій сприяє підвищенню якості підготовки провізорів.

Література

1. Гаврилова Н.Б. Особливості організації та вдосконалення системи навчання в умовах Болонського процесу // Фармація України. Погляд у майбутнє. Зб. наук. праць. – Харків, 2010. – Т. 2. – с. 198.
2. Доля В.С., Мозуль В.І., Головкін В.В. Організація навчального процесу на кафедрі фармакогнозії в контексті Болонської декларації // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис. – 2011. – Т. 2. – № 3. – С. 159 – 161.
3. Доля В.С., Мозуль В.І., Бородін Л.І. Використання екологічних термінів в навчальному процесі кафедри фармакогнозії та ботаніки // Зап. мед. журн., 2011. – Т. 12. – № 4. С. 78-79.
4. Доля В.С., Мозуль В.І., Фурса Н.С. Методические вопросы преподавания фармакогностических терминов для англоязычных студентов // Зап. мед. журн., 2010. – Т. 12. – № 2. – С.167-170.
5. Доля В.С., Мозуль В.І., Фурса Н.С. Использование химической терминологии в учебном процессе фармакогнозии для англоязычных студентов // Зап. мед. журн., 2010. – Т. 12. – № 3. – С. 145-148.
6. Закон України «Про охорону навколишнього середовища» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – 546 с.
7. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – 502 с.
8. Закон України «Про рослинний світ» // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 591. – 149 с.
9. Закон України «Про Червону книгу України» // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 30. – 201 с.
10. Колесник Ю. М., Неорянов Ю.М., Компанієць В. М. Система управління якістю освіти-необхідна складова конкурентоспроможності вітчизняних фахівців. // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис. – 2011. – Т. 2. – № 3. – С. 240 – 247.
11. Кононова С.В., Алакаєва Е.В., Чеснокова Н.Н. Зависимость качества подготовки провизоров от степени интегрированности образовательного пространства в профессиональное // В сб. тез. “Медицинское образование”-2013.– М.– С. 238-240.
12. Куркин В.А. Актуальные вопросы современной фармакогнозии как науки и дисциплины // В сб. тез. “Медицинское образование”-2013.– М.-С. 275-278 с.
13. Маркова В.А. Использование электронного обучения и дистанционных образовательных технологий в системе образования // В сб. тез. “Медицинское образование”-2013.– М.-С. 330-332.
14. Постанова Верховної Ради України: Про основні напрямки державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (5 березня 1998 р., №188/98 ВР). – К., 1998. – 79 с.

<i>Н. В. Гасюк, І. О. Іваницький, Т. М. Мошель, І. Ю. Попович</i> МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ	598
<i>О. М. Гиря</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	599
<i>В. Т. Головчук, Ю. Є. Кокоріна, Д. М. Ляшенко</i> ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: СИСТЕМНИЙ АСПЕКТ	602
<i>Я. І. Гонський, О. В. Лотоцька</i> ІВАН ГОРБАЧЕВСЬКИЙ – УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ СВІТОВОЇ СЛАВИ	604
<i>О. М. Горошко, О. В. Геруш, В. Г. Зеленюк, О. О. Ровінський, А. О. Паламар</i> РОЛЬ КУРАТОРА В ЖИТТІ СТУДЕНТА-ФАРМАЦЕВТА	605
<i>Н. І. Гудзь, Т. Г. Калинюк, С. Б. Білоус, О. В. Якимів</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «НАЛЕЖНІ ПРАКТИКИ У ФАРМАЦІЇ»	606
<i>Н. В. Дерев'янченко</i> РОЛЬ ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ	609
<i>В. С. Доля, В. І. Мозуль, О. В. Мазулін</i> ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ	610
<i>Г. А. Єрошенко, Н. В. Гасюк, О. Д. Лисаченко</i> РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	613
<i>І. В. Запорожець, С. О. Краснікова</i> ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	614
<i>В. К. Івченко, В. В. Сімрок, Р. В. Разумний</i> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	615
<i>Ю. М. Казаков, Є. Є. Петров, З. О. Борисова, Н. І. Чекаліна</i> ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ – НАЙВАЖЛИВІША ЛАНКА У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ ЛІКАРІВ	619
<i>Е. В. Карнаух, О. С. Олефір</i> ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ДИДАКТИКИ У ПРОБЛЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	620
<i>К. І. Карпенко</i> МОРАЛЬНА КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВА ДУХОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ	621
<i>Л. Ф. Каськова, О. Ю. Андріянова, О. О. Карпенко, О. В. Хміль</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА	622
<i>Ю. М. Колесник, Ю. М. Нерянов, В. А. Візір, О. В. Деміденко</i> ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНА СКЛАДОВА ТА «ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ЛІКАРЯ УКРАЇНИ» У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО МЕДИЧНОГО СПЕЦІАЛІСТА	624
<i>Ю. М. Колесник, В. В. Чугунов, Ю. М. Нерянов</i> ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНО-СВІТОГЛЯДНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	627
<i>І. В. Кочін, О. О. Гайволя, Д. О. Трошин, О. М. Акулова, І. Ф. Шило, Е. В. Хандога</i> ЗАСАДИ ДУХОВНОГО І МОРАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА	629
<i>Л. О. Кравчук, Т. Б. Кадобний, Л. В. Кравчук</i> ПРИРОДА ДОПИТЛИВОСТІ ТА ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ ІСТИНИ У СТУДЕНТСТВА	631